

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

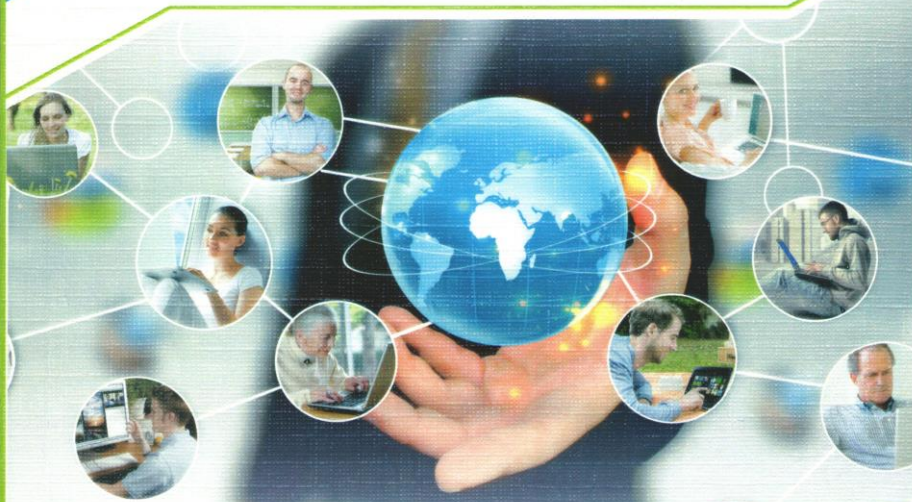
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗИНА

ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА
ЗАОЧНОГО (ДИСТАНЦІЙНОГО) НАВЧАННЯ

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ - СТАРТ ІЗ СЬОГОДЕННЯ В МАЙБУТНЄ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

Базиль О. О.

Сумський державний університет, старший викладач, кандидат наук
o.bazyl@elearning.sumdu.edu.ua

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Сучасний розвиток комп'ютерних технологій, доступність та розповсюдженість Інтернету, приєднання України до Болонського процесу, актуальність «навчання впродовж життя» сприяють поширенню навчання *E-learning*, яке в Україні найчастіше називають дистанційним навчанням [1]. Однак поняття *E-learning* ширше і передбачає застосування електронних матеріалів для навчання за різними формами (денною, вечірньою, заочною, індивідуальною, екстернатом для забезпечення окремих навчальних занять, підвищення кваліфікації усіх рівнів, індивідуальної, самостійної роботи студентів, у довузівській підготовці, тощо), а дистанційне – це навчання студентів, що віддалені від викладача і взаємодіють з ним електронними засобами в синхронному та асинхронному режимах [2] (засобами чату, аудіо-, відеоконференції, електронної пошти, форумів, соціальних мереж тощо [3]).

Значна кількість науковців як за кордоном, так і в Україні розглядала в своїх дослідженнях різні аспекти дистанційного навчання. Психолого-педагогічним проблемам дистанційного навчання присвячені праці Є. С. Полат, П. І. Образцова, М. В. Моїсевої, М. Л. Смульсона, Н. Т. Тверезовської. Інформаційно-методичному забезпеченню дистанційного навчання присвячені дослідження В. Ю. Бикова, Ю. О. Зубаня, М. П. Мазура, І. В. Козубовської, В. В. Сагарди, В. М. Кухаренко, В. А. Ясулайтіса. Використання дистанційного навчання в різних галузях та для різних форм навчання розглянуто в працях Ю. О. Зубаня, Л. Л. Ляхоцької, В. М. Кухаренко, Я. Л. Напреева, Т. І. Барановської, Б. І. Шуневича, Н. М. Болюбаш.

Зміни в системі освіти, пов'язані з прийняттям в 2014 році Закону України «Про вищу освіту», підвищення вимог до підготовки конкурентоспроможного фахівця, інноваційний розвиток суспільства та економіки впливають на зміст та форму заняття. Все частіше як при проведенні навчальних занять, так і для самостійної роботи студентів у

Сумському державному університеті (СумДУ) використовують електронні матеріали, які дозволяють реалізувати ідеї індивідуального та диференційованого підходу в процесі навчання, підготувати студентів до активної самостійної діяльності.

Метою роботи є аналіз особливостей та доцільність використання електронних матеріалів в навчальному процесі студентів заочної та денної форми навчання.

Навчальні ресурси СумДУ створюють всі передумови для створення та забезпечення студентів якісними електронними навчальними матеріалами. До їх складу входять:

1. Система дистанційного навчання, розміщена на платформі «Salamstein» (www.dl.sumdu.edu.ua). Вона складається з декількох модулів: Studio – редактор навчальних об'єктів, система управління контентом (Content Management Systems – CMS), віртуальне навчальне середовище (Virtual Learning Environment – VLE), система управління навчанням (Learning Management Systems – LMS), Tracker – модуль управління проектами для організації та моніторингу виконання завдань всіма учасниками процесу управління навчанням, додаткові модулі, що забезпечують комплексне рішення для організації дистанційного навчання у ВНЗ. База навчальних матеріалів містить велику кількість дистанційних курсів, до складу яких входять різні навчальні об'єкти, які в залежності від типу призначені для опрацювання теоретичного матеріалу, набуття практичних навичок і вмінь, контролю знань [4]. До навчальних об'єктів відносяться лекції, тести, інтерактивні практичні завдання (віртуальні лабораторні роботи та тренажери, реалізовані за допомогою технологій Java, JavaScript, Flash, 3D-Unity), завдання для дискусій та обговорення, завдання для спільної роботи, практичні завдання, лабораторні дослідження, обов'язкові індивідуальні завдання. Вони можуть мати текстову, графічну, відео- та аудіо- форму представлення [5].

2. Відкритий веб-ресурс Lectur.ED, який представляє собою конструктор навчально-методичних матеріалів (www.elearning.sumdu.edu.ua). Він забезпечує можливість вільної реєстрації та створення навчальних об'єктів. Матеріали, створені за допомогою Lectur.ED, можна експортувати в інші навчальні ресурси (систему дистанційного навчання), розміщати у відкритому доступі на OpenCourseWare СумДУ.

3. Відкритий веб-ресурс OpenCourseWare СумДУ (www.ocw.sumdu.edu.ua). Основні завдання OCW-СумДУ – систематизація, структуризація та представлення у web – просторі навчально-методичного забезпечення дисциплін, підвищення якості навчального контенту завдяки принципам відкритого до них доступу [6].

Усі навчальні ресурси СумДУ створено власноруч співробітниками університету.

Сумський державний університет має великий досвід із застосування дистанційного навчання. Наукові дослідження з проблематики дистанційного навчання були розпочаті в університеті ще в 1994 року, а з 2002 року СумДУ став учасником експерименту МОН України із запровадження дистанційної форми навчання [7]. Практично від початку запровадження дистанційної форми навчання в університеті почали використовуватися електронні навчальні матеріали для студентів заочного та денного відділення.

Спочатку для доступу до електронних навчальних матеріалів студентів заочного та заочного відділення реєстрували в системі дистанційного навчання, а з появою конструктора навчально-методичних матеріалів Lectur.ED значна кількість електронних матеріалів почала розміщуватися на ньому і викладачі все частіше використовують саме цей ресурс. Електронний контент, як правило, є динамічним навчальним матеріалом, що постійно змінюється й еволюціонує [4]. Дуже важливим аспектом такого розвитку є можливість колективної роботи над ним групи викладачів (навіть співробітників різних університетів). Таку можливість надає саме web-ресурс Lectur.ED, який дозволяє створювати розділи, теми, web-сторінки, тести як відкритої, так і закритої форми, розмішувати файли для завантаження, використовувати зовнішні ресурси, виконувати інтерактивні практичні завдання, імпортовані із системи дистанційного навчання. Вбудований он-лайн редактор дозволяє легко редагувати та змінювати матеріал. Його функціональні можливості дуже схожі з можливостями текстового редактора Microsoft Word. Он-лайн редактор надає широкі можливості для створення таблиць, формул різної складності, використання спеціальних символів, вбудування в текст відео- та аудіо-файлів, посилань, виділення фрагментів тексту в вигляді різноманітних блоків, таких, як блок – цитата, блок – попередження, блок – примітка тощо [8]. Для використання створеного за допомогою Lectur.ED матеріалу, його необхідно опублікувати і надати посилання студентам. Посилання може бути статичним (не змінюється при зміні матеріалу з послідуною публікацією) або динамічним (змінюється при зміні матеріалу з послідуною публікацією).

З 2013 року електронні навчально-методичні матеріали в СумДУ стали обов'язковим елементом викладання дисциплін денної форми навчання [9].

Використання електронного контенту в навчальному процесі позитивно впливає на якість навчання, дозволяє унаочнити матеріал, що дуже важливо для цілого ряду дисциплін. Використання на лекціях відеодемонстрацій, самостійна робота студентів денної та заочної форми навчання з тестами та інтерактивними практичними завданнями сприяє більш якісному засвоєнню

матеріалу навчальної дисципліни. Наприклад, при вивченні теми «Табличний процесор Microsoft Excel» дуже важливо навчити студентів створювати та копіювати формули. За допомогою технології Flash створений тренажер, що емалює середовище Microsoft Excel. Основним його призначенням є наочна демонстрація можливостей табличного процесора щодо створення та копіювання формул [10]. Після виконання тренажеру студенту значно простіше виконувати практичні завдання з даної теми. Тим паче, тренажер можна виконувати декілька разів до повного засвоєння навиків. Це також корисно студентам, які з якихось причин не змогли відвідати заняття [11].

Таким чином, використання електронних матеріалів в навчальному процесі дозволяють донести студентам більший обсяг інформації, полегшують сприймання матеріалу, збільшують наочність та простоту використання матеріалів, підвищує ефективність самостійної роботи. Основною перевагою для студента є те, що він має можливість готуватися до занять у зручний для нього час. Швидкий розвиток інформаційних технологій сприяє виникненню нових типів електронних матеріалів, нових способів донесення навчальної інформації до студентів, тому подальше проведення досліджень в цьому напрямку є перспективним та необхідним.

Робота виконана в рамках НДР “Модель організації змішаного навчання у вищому навчальному закладі” (державний реєстраційний номер 0115U001568, Міністерство освіти і науки України).

Література

1. Наказ № 466 Міністерства освіти і науки України “Про затвердження положення про дистанційне навчання” від 25.04.2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
2. Дистанційне навчання – це сучасно: перспективи розвитку дистанційного навчання на прикладі Сумського державного університету / Ю. Коровайченко, А. Васильєв // Газета “Освіта України”. – 2013. – № 24 від 17.06.2013. – С. 6.
3. Савченко О. О. Порівняльна характеристика сервісів для відеоконференцій / О. О. Савченко, В. М. Мірошніченко // Перший крок у науку : матеріали студ. конф. ф-ту електроніки та інформаційних технологій, м. Суми, 22 травня 2011 р. – Суми : СумДУ, 2011. – С. 43–44. Керівник: Шовкопляс О.А.
4. Моделювання навчального процесу вивчення економіко-математичних дисциплін з використанням комп'ютерних технологій [Текст] : звіт про НДР (заклучний) / Кер. О.А. Шовкопляс. - Суми : СумДУ, 2015. - 53 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39572>

5. Наказ № 916-I СумДУ “Про затвердження Вимог до навчально-методичних матеріалів дистанційної форми навчання та критеріїв їх оцінювання” від 18.11.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elearning.sumdu.edu.ua/s/85-5pb>
6. Базиль О. О. Відкритий освітній ресурс Сумського державного університету для забезпечення навчального процесу / О. О. Базиль // Нафта і газ. Наука – Освіта – Виробництво: шляхи інтеграції та інноваційного розвитку : матеріали всеукраїнської науково-технічної конференції (м. Дрогобич, 8 – 9 травня 2015 р.). – Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2015. – С. 179 – 182.
7. Базиль О. О. Система контролю знань в системі дистанційного навчання Сумського державного університету / О. О. Базиль // Проблеми і перспективи розвитку освіти. Організація дистанційної освіти у загальноосвітній та вищій школі : Збірник статей Всеукраїнської наукової конференції 15–16 січня 2016 року. – Дніпропетровськ : GlobalNauka, 2016. – С. 18 - 24 с.
8. Базиль Е. А. Возможности web-сервиса Lectur.ED для создания учебных материалов / Е. А. Базиль, Ю. А. Кравченко // Современное образование в России и за рубежом: теория, методика, практика : материалы III междунар. научн.-практ. конф., Чебоксары, 24 сент. 2014 г. – Чебоксары : ЦНС “Интерактив плюс”, 2014. – С. 20-21.
9. Наказ № 925-I СумДУ “Про застосування електронних навчально-методичних матеріалів у викладанні дисциплін денної форми навчання ” від 19.11.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elearning.sumdu.edu.ua/s/a2-5p9>
10. Базиль О. О. Роль віртуальних тренажерів при вивченні інформатики / О. О. Базиль // Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя: тези доповідей VIII Міжнародної науково-методичної конференції, 15-16 листопада 2012 р., м. Суми / Відп. За вип. В.В. Божкова. – Суми: СумДУ, 2012. – С. 58-59.
11. Базиль О. О. Матеріали дистанційної форми навчання для підвищення якості навчання студентів денної форми [Електронний ресурс] / О. О. Базиль // Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя : тези доп. X Міжнар. наук.-метод. конф., м. Суми, 13–14 листопада 2014 р. – С. 20–21. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/37980>